

DOI: 10.47743/jss-2021-67-2-11

Violarea sediului profesional. Obiectul protecției. Comparație cu violarea de domiciliu

Trespassing in professional offices. Object of protection.
Comparison with trespassing

Andra-Roxana Trandafir¹

Rezumat: Introdusă în legislația română prin Codul penal care a intrat în vigoare în 2014, infracțiunea de violarea sediului profesional este prevăzută în capitolul infracțiunilor care aduc atingere domiciliului și vieții private, alături de violarea de domiciliu, violarea vieții private și divulgarea secretului profesional. Pe măsură ce practica judiciară a început să se contureze în această materie, au apărut și o serie de aspecte care necesită clarificări, precum determinarea corectă a obiectului juridic și – în strânsă legătură cu această problemă – cea a subiectului pasiv al infracțiunii ori înțelegerea noțiunii de „sediul profesional”. Un ajutor important pentru lămurirea acestor aspecte provine din numeroasele puncte de legătură pe care infracțiunea le are cu cea de violare de domiciliu.

Cuvinte-cheie: violarea sediului profesional; violarea de domiciliu; obiect juridic; domiciliu; sediu profesional

Abstract: Provided by the Romanian Criminal Code which entered into force in 2014, trespassing in professional offices is regulated as criminal offence within the chapter against home and private life, together with trespassing, violation of privacy and disclosure of professional secrecy. As the Romanian case law started to be solid in this field, a series of aspects requiring clarification still remain, such as the proper determination of the object of protection and – closely related to this matter – of the victim of this criminal offence, as well as the meaning of „professional office”. The comparison with trespassing is of a real help in solving such issues.

Keywords: trespassing in professional offices; trespassing; object of protection; home; professional office

Introdusă în legislația românească prin Codul penal din 2014, infracțiunea de violarea sediului profesional (art. 225 C.pen.)² a ridicat, încă de la acel moment,

¹ Conferențiar univ. dr., Prodecan, Facultatea de Drept, Universitatea din București, email: andra-roxana.trandafir@drept.unibuc.ro

² Art. 225. Violarea sediului profesional

(1) *Pătrunderea fără drept, în orice mod, în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională ori refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.*

mai multe probleme teoretice și practice. Dificultățile apar nu doar în ceea ce privește această infracțiune, ci și cu privire la celelalte reglementări care absorb violarea sediului profesional - furtul calificat [art. 229 alin. (2) lit. b) C.pen.] și tâlhăria calificată [art. 234 alin. (1) lit.f) C.pen.], mai des întâlnite în practică.

Vom examina aceste probleme pornind de la obiectul protecției penale (I), cu implicații importante asupra subiectului pasiv al infracțiunii, pentru a sublinia apoi modalitatea în care s-a conturat sensul noțiunii de „sediul profesional” în jurisprudența instanțelor naționale (II). Ambele aspecte cunosc abordări diferite, fără a se cristaliza însă o opinie majoritară. Pentru a încerca să oferim un răspuns, sunt necesare mai multe comparații cu infracțiunea de violare de domiciliu (art. 224 C.pen.). Ulterior, vor fi discutate câteva ipoteze particulare privind infracțiunea de violarea sediului profesional (III).

I. Obiectul protecției penale

Expunerea de motive a Codului penal³ precizează, cu caracter general, că în Capitolul IX din Partea specială, denumit *Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private*, au fost consacrate „câteva infracțiuni noi, menite să acopere un vid de reglementare și să ofere un răspuns la noile forme de lezare sau periclitate a valorilor sociale ce formează obiectul acestui capitol. Astfel, a fost incriminată ca faptă distinctă violarea sediului profesional”. Deși formulată în acești termeni generali, Expunerea de motive arată că protecția acordată sediului profesional nu se realiza, până la acel moment, prin mijloace de natură penală⁴. De asemenea, potrivit Tezelor prealabile ale proiectului Codului penal⁵, „va fi incriminată ca faptă distinctă violarea sediului profesional, dat fiind că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, și sediul persoanei juridice sau sediul profesional al persoanei fizice beneficiază de protecția conferită de art. 8 din Convenție”.

(2) În cazul în care fapta este săvârșită de o persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosire de calități mincinoase, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

³ Disponibilă la adresa www.cdep.ro.

⁴ Într-o altă versiune a Expunerii de motive (identificată pe site-ul www.avocatnet.ro), citată și unele lucrări (a se vedea, de exemplu, C. Ghigheci, *Drept penal. Partea specială. Vol. I. Infracțiuni contra persoanei și contra patrimoniului*, Ed. Solomon, București, 2020, p. 337; S. Bogdan, D.A. Șerban, *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, Ed. Universul Juridic, București, 2020, p. 383); se reține că „a fost incriminată ca faptă distinctă violarea sediului profesional, dat fiind că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, și sediul persoanei juridice sau sediul profesional al persoanei fizice beneficiază de protecția conferită de art. 8 din Convenție (a se vedea hotărârea Niemietz c. Germania, din 16 decembrie 1992). Ca urmare, incriminarea menționată se regăsește în majoritatea legislațiilor (art. 191 C. pen. portughez, art. 203 C. pen spaniol, § 123 C. pen. german, § 109 C. pen. austriac, § 6 cap. 4 C. pen. suedez, § 355 C. pen. norvegian), iar acolo unde nu se regăsește explicit, s-a ajuns la sancționarea acestei fapte prin interpretarea extensivă a textului referitor la violarea de domiciliu (a se vedea jurisprudența Curții de Casație italiene – spre exemplu, dec. nr. 5767 din 08.06.1981 – în aplicarea art. 614 C. pen.)”

⁵ H.G. nr. 1183/2008 pentru aprobarea tezelor prealabile ale proiectului Codului penal (M.Of. nr. 686 din 8 octombrie 2008).

Pentru o parte a doctrinei⁶, opțiunea legiuitorului de a reglementa distinct această infracțiune se justifică, în principal, tocmai prin această jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului⁷, care a extins protecția acordată în temeiul art. 8 din Convenție - dreptul la respectarea vieții private și de familie - și în ceea ce privește sediile persoanelor care desfășoară profesii liberale (mai întâi)⁸ și localurile persoanei juridice (ulterior), reținând că „*este momentul să se recunoască, în anumite circumstanțe, că drepturile garantate de art. 8 din Convenție pot fi interpretate ca incluzând, pentru o societate, dreptul la respectarea sediului său social ori a punctelor sale de lucru*”⁹. Jurisprudența ulterioară a Curții a confirmat această din urmă abordare¹⁰, cu toate că doctrina¹¹ rămâne uneori reticentă în a recunoaște că protecția se referă în mod direct la persoana juridică.

Această reticență stă, de asemenea, la baza celor două opinii divergente cu privire la obiectul juridic al infracțiunii de violarea sediului profesional: într-o opinie, infracțiunea ar proteja intimitatea persoanei fizice la locul de muncă (1), în timp ce în cea de-a doua abordare, protecția vizează direct persoana juridică (2). Vom analiza în cele ce urmează aceste aspecte, arătând totodată că referirea la jurisprudența CtEDO nu este întrutotul corectă pentru a justifica soluția aleasă. În

⁶ A se vedea, de exemplu, *R. Slăvoiu*, Protecția penală a vieții private, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 101 și urm.

⁷ În continuare denumită CtEDO.

⁸ A se vedea CtEDO, cauza *Niemietz c. Germania*, 17 decembrie 1992, www.hudoc.echr.coe.int;

⁹ A se vedea cauza *Société Colas Est și alții c. Franța*, 16 aprilie 2002, par. 41-42. A se vedea totodată *M. Emberland*, Protection against unwarranted searches and seizures of corporate premises under article 8 of the European Convention of Human Rights: the *Colas Est vs. France* approach, Michigan Journal of International Law, nr. vol. 25/2003, p. 77 și urm.; *J.-F. Flauss*, Jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme et droits des affaires, Revue de jurisprudence commerciale nr. 52/2004, p. 409 și urm., citate și în *A.R. Trandafir*, Protecția drepturilor persoanelor juridice în jurisprudența CEDO, Ed. CH Beck, București, 2015, p. 234.

¹⁰ A se vedea, de exemplu, CtEDO, cauzele *Ernst și alții (dintre care două asociații) c. Belgia*, 15 iulie 2003, www.hudoc.echr.coe.int; *André și o societate civilă profesională c. Franța*, 24 iulie 2008, www.hudoc.echr.coe.int; *Saint-Paul Luxembourg S.A. c. Luxemburg*, 18 aprilie 2013, www.hudoc.echr.coe.int; *Delta Pekarny c. Republica Cehă*, 2 octombrie 2014, www.hudoc.echr.coe.int. A se vedea totodată *N. Jalabert-Doury*, L'affaire Delta Pekarny : nouvelle pierre à l'édifice des garanties fondamentales auxquelles sont soumises les inspections de concurrence, Revue Lamy Droit de la Concurrence nr. 42/2015, citate și în Protecția drepturilor persoanelor juridice în jurisprudența CEDO, cit. supra.

¹¹ A se vedea *G. Loiseau*, Des droits humains pour personnes non humaines, Recueil Dalloz 2011, p. 2558 și urm. A se vedea și *J.-F. Flauss*, Le contentieux de la réparation devant la Cour européenne des droits de l'homme : eldorado pour les victimes et fonds de commerce pour les conseils?, Mélanges J.-P. Sortais, Bruylant, 2002, p. 155 și urm.; *F. Petit*, Les droits de la personnalité confrontés au particularisme des personnes morales, Dalloz Affaires 1998, p. 826 și urm., citate și în *A.R. Trandafir*, Protecția drepturilor persoanelor juridice în jurisprudența CEDO, cit. supra și în *A.R. Trandafir*, Antropomorfismul în mileniul III: noi prelungiri ale drepturilor fundamentale recunoscute persoanelor juridice, *M. Nicolae, R. Rizoiu, L.Toma-Dăuceanu*, In Honorem: Valeriu Stoica, Ed. Universul Juridic, București, 2018.

fine, se cuvine să vedem și care sunt consecințele reținerii uneia sau alteia dintre opiniile propuse cu privire la obiectul juridic (3).

1. Protecția exclusivă a persoanei fizice – obiect juridic al infracțiunii de violarea sediului profesional

Într-o primă opinie așadar, infracțiunea prevăzută la art. 225 C.pen. ar proteja intimitatea persoanei fizice la locul de muncă. S-a reținut, de exemplu, această infracțiune întrucât *„inculpatul a sustras bunurile persoanei vătămate din interiorul cafenelei S., respectiv dintr-o cameră în care își țineau lucrurile angajații, unde accesul persoanelor neautorizate era interzis, fără a avea consimțământul persoanei vătămate de a pătrunde în spațiul respectiv”, așa încât „instanța constată că în mod corect a fost reținută agravanta, deoarece, din modalitatea de comitere a faptei a reieșit fără putință de tăgadă că a fost lezată viața privată, și anume intimitatea persoanelor fizice care își desfășura activitatea profesională în acel loc și care dețineau bunuri personale în încăperea respectivă.”*¹²

Primul argument în acest sens s-ar degaja din jurisprudența CtEDO. Astfel, în cauza Niemietz s-a reținut, în legătură cu limitarea protecției la domiciliul persoanei fizice, că *„ar fi prea restrictiv să fie limitată la un cerc intim în cadrul căruia fiecare să își poată duce viața personală după bunul plac și să îndepărteze în mod total lumea exterioară. Respectul vieții private trebuie să includă, într-o oarecare măsură, dreptul pentru o persoană de a lega și de a dezvolta relații cu semenii săi”. Curtea apreciază astfel că nu există niciun motiv pentru a considera că viața privată exclude activitățile profesionale sau comerciale; „de altfel, în cadrul acestora majoritatea oamenilor au multe ocazii, chiar cele mai multe, să întrețină relații cu lumea exterioară. Un aspect subliniat de Comisie confirmă acest lucru: în exercitarea ocupației unei persoane, nu poate fi mereu demarcat ceea ce ține de domeniul profesional de ceea ce rămâne în afara lui. În mod special, sarcinile unui membru al unei profesii liberale pot constitui un element al vieții sale de un nivel atât de înalt încât nu se poate ști în ce calitate acționează la un moment dat”*.¹³ Această jurisprudență a CtEDO, alături de alte argumente, a determinat doctrina să afirme că infracțiunea de violarea sediului profesional *„nu protejează activitatea profesională în cadrul societății comerciale sau a instituției publice, ci intimitatea persoanei fizice la locul său de muncă. Prin urmare, prin comiterea acestei infracțiuni nu se aduce atingere unor drepturi ale persoanei juridice care are în folosință un anumit spațiu cu titlul de sediu profesional, aceasta nefiind subiect pasiv - așa cum neîntemeiat se susține în unele opinii - întrucât nu poate fi asociată conceptului de intimitate. În realitate, victima este persoana fizică ce lucrează în sediul violat („salariatul” sau „angajatul” în sens larg)*¹⁴. În susținerea acestei opinii, se face referire la jurisprudența CtEDO

¹² A se vedea C. Ap. București, secția a II-a penală, dec. nr. 247/A din 1 martie 2021, www.rolii.ro.

¹³ A se vedea CtEDO, cauza Niemietz c. Germania, cit. supra.

¹⁴ A se vedea R. Slăvoiu, Protecția penală a vieții private, cit. supra, p. 102.

dintr-o altă cauză¹⁵, arătând că, în realitate, Curtea nu reține încălcarea art. 8 atunci când localul persoanei juridice nu este folosit de salariați.

În opinia noastră, invocarea jurisprudenței CtEDO pentru explicarea reglementării conținute în art. 225 C.pen. este eronată. Convenția stabilește, într-adevăr, drepturi în favoarea particularilor, printre care se numără și dreptul la respectarea vieții private. Noțiunea de „domiciliu” - componentă a vieții private protejate de art. 8 din Convenție - a fost interpretată extensiv în jurisprudența CtEDO, dar această interpretare nu se realizează în scopul extinderii represiei penale, ci al creșterii protecției despre care aminteam. O astfel de protecție sporită este necesară în special pentru a ocroti particularii de acțiunile abuzive ale statului, o dovadă în plus fiind faptul că situațiile de fapt de la care au pornit cauzele în fața CtEDO aveau la baza percheziții desfășurate de autoritățile naționale. Altfel spus, dacă o persoană fizică sau juridică se plânge în fața CtEDO de încălcarea art. 8 de către stat, Curtea interpretează noțiunea de „domiciliu” în sens larg, astfel încât să includă și sediile persoanelor juridice, potrivit celor arătate anterior. Procedând astfel, Curtea nu obligă însă statele să recunoască o infracțiune în situația în care un alt particular încalcă sediul persoanei juridice și ar fi greșit să explicăm o astfel de infracțiune, atunci când ea există, pornind de la aceste fundamente. De altfel, dacă ar fi fost așa, ar fi însemnat că infracțiunea de violare de domiciliu (art. 224 C.pen.) era suficientă pentru a acoperi și situațiile în care pătrunderea avea loc într-un sediu profesional, pentru că noțiunea de „domiciliu” include și sediul profesional¹⁶.

În mod evident, nici argumentele potrivit cu care menirea Convenției este de a consacra drepturi ale persoanelor fizice, nu ale celor juridice¹⁷ nu pot fi invocate în explicarea obiectului juridic al infracțiunii prevăzute la art. 225 C.pen., câtă vreme există numeroase cauze în care drepturile prevăzute de Convenție au fost recunoscute în favoarea persoanelor juridice¹⁸.

Rezultă că, din moment ce premisa de la care pleacă chiar reglementarea infracțiunii este greșită, va fi greu să găsim o explicație întotdeauna coerentă asupra aspectelor ce decurg din aceasta.

Un al doilea argument în susținerea acestei opinii constă în plasarea textului de lege în titlul destinat exclusiv infracțiunilor contra persoanei fizice. În practica judiciară s-a reținut, de exemplu, că „prin sancționarea infracțiunii în discuție, legea penală nu protejează activitatea profesională în cadrul societății comerciale sau a instituției publice, ci intimitatea persoanei fizice la locul său de muncă. Prin urmare, prin comiterea acestei infracțiuni nu se aduce atingere unor drepturi ale persoanei

¹⁵ A se vedea CtEDO, cauza *Leveau și Fillon c. Franța*, 6 septembrie 2015, www.hudoc.echr.coe.int.

¹⁶ De exemplu, în jurisprudența instanțelor franceze, noțiunea de „domiciliu” din cuprinsul art. 226-4 include și sediul persoanei juridice.

¹⁷ A se vedea *R. Slăvoiu*, Violarea sediului profesional. Examen de jurisprudență, în *Dreptul nr. 4/2019*.

¹⁸ A se vedea, pentru aceste aspecte, *A.R. Trandafir*, Protecția drepturilor persoanelor juridice în jurisprudența CEDO, cit. supra, lucrare care face referire la peste 300 de hotărâri în care sunt implicate persoanele juridice.

juridice care are în folosință un anumit spațiu cu titlul de sediu profesional, aceasta nefiind subiect pasiv întrucât nu poate fi asociată conceptului de intimitate. În realitate, victima este persoana fizică ce lucrează în sediul violat („salariatul” sau „angajatul”, în sens larg). Aceasta rezultă cu deosebită claritate din plasarea violării sediului profesional în rândul infracțiunilor ce aduc atingere domiciliului și vieții private.”¹⁹

Din punctul nostru de vedere, argumentul nu poate fi primit. Chiar dacă, într-adevăr, infracțiunile contra persoanei se refereau inițial doar la persoanele fizice - din momentul în care acestea erau născute - nimic nu împiedică legiuitorul să extindă sfera destinatarilor acestui titlu și la alte categorii de persoane (ex. fătul - pentru infracțiunile prevăzute la art. 201 și 202 C.pen., persoana juridică - pentru infracțiunea prevăzută la art. 225 C.pen.).

În al treilea rând, s-a arătat că, dacă legiuitorul ar fi dorit aplicarea textului prin simpla raportare la deținerea unui imobil de către o persoană juridică sau la calificarea unui spațiu ca sediu din punct de vedere comercial, ar fi utilizat o altă sintagmă precum „orice pătrundere în spațiile deținute de o persoană juridică”²⁰.

În opinia noastră, textul de lege este suficient de clar, făcând vorbire despre pătrunderea în oricare din sediile în care o persoană fizică sau o persoană juridică își desfășoară activitatea, în înțelesul în care îl vom explica în cuprinsul prezentului articol²¹.

În fine, *un alt argument* vizează faptul că, în reglementarea infracțiunii de violare de domiciliu, se are în vedere funcționalitatea efectivă a spațiului, iar nu simpla deținere a unui imobil; dacă am interpreta art. 225 C.pen. în sens extensiv, sediul ar fi protejat mai mult decât domiciliul, deci persoanele juridice ar fi protejate mai mult decât persoanele fizice. Vom răspunde acestui argument în cele ce urmează.

2. Protecția sediului persoanei juridice – obiect juridic al infracțiunii de violarea sediului profesional

Într-o a doua opinie, obiectul juridic al infracțiunii prevăzute de art. 225 C.pen. constă în dreptul la respectarea sediului profesional, fie al persoanei fizice, fie al persoanei juridice. S-a reținut astfel că *„nu se poate afirma că noua incriminare ar fi menită să protejeze viața intimă a angajaților la locul de muncă și nu dreptul persoanei juridice de a își desfășura activitatea la sediul său profesional, ferit de orice ingerințe exterioare, nelegale și nejustificate. Art. 225 Cod penal. nu este o oglindire a infracțiunii de violarea domiciliului și nu se urmărește protejarea persoanei fizice cu ocazia desfășurării activității sale lucrative doar pentru simplul motiv că angajatul ar putea să decidă să expună fotografiile familiei sale sau alte obiecte personale în biroul său întrucât, procedând în acest mod, persoana fizică acceptă posibilitatea ca aspecte din viața sa privată să ajungă la cunoștința oricărei persoane (...)”²²*

¹⁹ A se vedea C.Ap. Alba-Iulia, secția penală, dec. nr. 632 din 8 octombrie 2020, www.rolii.ro.

²⁰ A se vedea C.Ap. Brașov, secția penală, dec.nr. 607/A din 26 octombrie 2020, www.rolii.ro.

²¹ A se vedea *infra*, nr. II.

²² A se vedea C. Ap. Brașov, secția penală, dec. nr. 607/A din 26 octombrie 2020, cit supra.

În susținerea acestei opinii, se poate invoca faptul că, așa cum am văzut, Titlul I al Părții speciale nu menționează că se referă doar la persoana fizică, fiind de conceput ca legiuitorul să extindă noțiunea de „persoană” și la persoana juridică și chiar la entități fără personalitate juridică. Tot în favoarea acestei opinii se invocă și argumentele legate de jurisprudența CtEDO, care a extins, după cum am arătat, sensul noțiunii de „domiciliu” și la sediile persoanei juridice. Așa cum menționam însă, suntem reticenți în a reține această abordare pentru justificarea represiei penale.

Și mai important, textul de lege vorbește despre „*oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională*”. Este evident că legiuitorul a ales să protejeze atât dreptul persoanelor juridice la inviolabilitatea sediului, cât și cel al persoanelor fizice care desfășoară o activitate profesională sub forma unei entități care nu este persoană juridică (de exemplu, un cabinet de avocat). Dacă legiuitorul ar fi ales să nu protejeze decât viața privată a persoanelor fizice la locul de muncă, atunci textul de lege ar fi vorbit despre pătrunderea în *orice spațiu în care persoana fizică își desfășoară activitatea profesională*, referirea la persoana juridică fiind inutilă. Oricât de avangardistă ni s-ar părea noțiunea, reglementând infracțiunea de această manieră, legiuitorul a vrut să protejeze inclusiv *viața privată a persoanei juridice*, adică dreptul acesteia la inviolabilitatea activității profesionale. În acest sens, în practica judiciară s-a reținut că „*incriminarea violării sediului profesional urmărește protejarea spațiului în care o persoană juridică își desfășoară activitatea și prin prisma protejării bunurilor și documentelor aflate la sediul acesteia, indispensabile desfășurării activității, a căror distrugere sau sustragere ar putea avea consecințe grave*”²³.

Considerăm așadar că toate aceste argumente - în special cel de text - împreună cu explicațiile pe care le vom oferi noțiunii de „sediul profesional” sunt suficiente pentru a explica obiectul juridic al infracțiunii, care constă în dreptul oricărei persoane juridice ori chiar al unei entități fără personalitate juridică la respectarea sediului său profesional, adică „*viața privată societară*”²⁴, văzută *lato sensu* (întrucât nu întotdeauna este vorba de o persoană juridică cu scop lucrativ).

3. Consecințele determinării obiectului juridic al infracțiunii

Determinarea corectă a obiectului juridic al infracțiunii dă naștere unor consecințe importante privind subiectul pasiv al infracțiunii. Astfel, dacă vom îmbrățișa prima opinie, va rezulta ca singurul subiect pasiv al infracțiunii poate fi o persoană fizică. Aceasta înseamnă că doar persoana fizică poate introduce plângere prealabilă și doar ea se poate constitui parte civilă. De exemplu, dacă se pătrunde în sediul unei societăți, ar însemna că persoana juridică nu poate introduce plângere prealabilă, ci doar angajații acesteia au acest drept și tot doar ei

²³ A se vedea C. Ap. Iași, secția penală și pentru cauze cu minori, dec. nr. 313 din 7 mai 2018, www.rolii.ro.

²⁴ A se vedea M. Udriou, Sinteze de drept penal. Partea specială, ediția 2, vol. I, Ed. CH Beck, București, 2021, p. 367.

se pot constitui parte civilă pentru eventualele daune morale. Va fi, așadar, suficient, ca numai unul dintre cei care au formulat plângere să nu și-o retragă pentru ca urmărirea penală să continue. Dimpotrivă, dacă persoana juridică nu dorește să formuleze plângere prealabilă, acest lucru este lipsit de relevanță deși, în mod evident, sediul ei este cel care a fost violat.

În cea de-a doua interpretare, pe care o îmbrățișăm, subiectul pasiv al infracțiunii este persoana juridică (atunci când pătrunderea are loc în sediul unei astfel de entități), deci ea este singura care poate introduce plângere prealabilă. Persoana juridică se poate constitui și parte civilă, fiind însă necesar să se lămurească dacă persoanele fizice care lucrează în respectivul spațiu ar putea solicita daune morale în cadrul unei acțiuni civile exercitate în cursul procesului penal. Răspunsul la această întrebare trebuie să pornească de la definiția noțiunilor de „parte civilă” (art. 84 C.pr.pen.) și „persoană vătămată”, aceasta din urmă fiind „persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală prin fapta penală se numește persoană vătămată”. Or, din moment ce, în opinia noastră, obiectul juridic constă în dreptul la respectarea vieții private societare, singura persoană vătămată este entitatea în al cărei sediu se pătrunde; caracterul accesoriu al acțiunii civile, în procesul penal, care are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, presupune așadar un raport între făptuitor și titularul obiectului juridic lezat.

Problema se soluționează similar și în cazul în care pătrunderea are loc în sediul unei entități fără personalitate juridică (de exemplu, al unei societăți civile profesionale de avocați²⁵), aceasta putând fi titulara acțiunii civile din procesul penal, având în vedere că, potrivit art. 56 alin. (2) C.pr.civ., „pot sta în judecată asociațiile, societățile sau alte entități fără personalitate juridică, dacă sunt constituite potrivit legii.” Din această perspectivă, noțiunea de „persoană” din cuprinsul art. 79 C.pr.pen. are sensul atât de persoană fizică, cât și de entitate organizată potrivit legii (fie că este persoană juridică, fie că are altă formă de organizare).

Cu alte cuvinte, nu există o suprapunere între termenii folosiți de legiuitor pentru a arăta spațiile în care se poate pătrunde - sediul unei *persoane juridice* ori al sediul unei entități fără personalitate juridică în care o *persoană fizică* își desfășoară activitatea - și subiectul pasiv, respectiv persoana vătămată/parte civilă din procesul penal. Acestea din urmă vor fi întotdeauna entitățile al căror sediu se află în sediul respectiv, întrucât protecția vizează inviolabilitatea acestui sediu. Entitățile pot fi persoane juridice sau nu, acest aspect fiind fără relevanță din perspectiva posibilității de a sta în proces în calitate de parte civilă.

II. Noțiunea de „sediul profesional”

Codul penal nu cuprinde o definiție a noțiunii de „sediul”. În acest caz, potrivit art. 34 alin. (2) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă

²⁵ Potrivit art. 5¹ din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (M.Of. nr. 98 din 7 februarie 2011), doar societatea profesională cu răspundere limitată are personalitate juridică.

pentru elaborarea actelor normative²⁶ „dacă o noțiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înțelesuri diferite, semnificația acestuia în context se stabilește prin actul normativ ce le instituie, în cadrul dispozițiilor generale sau într-o anexă destinată lexicului respectiv, și devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie”. Având în vedere că, în conformitate cu art. 2 alin. (2) din Codul civil, acesta constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale, sediul materiei pentru sediile persoanelor juridice îl reprezintă art. 227 din acest act normativ²⁷. În materia societăților comerciale, dispozițiile se completează cu art. 7 și 8 din Legea societăților nr. 31/1990²⁸.

Rezultă așadar că intră în noțiunea de „sediul” atât sediul principal, cât și sediile secundare ale unei persoane juridice. În acest sens, în practica judiciară s-a reținut că „sediul reprezintă atributul de identificare în spațiu al societății și mai este denumit și sediul social (sediul principal), iar stabilirea acestuia reprezintă interes din mai multe puncte de vedere întrucât este unul din elementele în raport de care se stabilește naționalitatea societății, este atributul care servește la rezolvarea unor probleme procedurale; în raport de sediul societății, se determină instanța competentă să soluționeze litigiile în care societatea apare ca pârâtă, la sediul societății operează prezumția că se găsesc organele de conducere și administrare ale societății și că se ține evidența financiar-contabilă a acesteia. La sediile secundare și/puncte de lucru se desfășoară și alte activități ale societății comerciale, în cauza de față fiind în discuție un local public care, potrivit programului, era închis publicului la ora comiterii faptelor, respectiv ora 23 - 23²⁰. Ori, legea penală nu face nicio distincție între sediul social (principal) și sediul secundar/punct de lucru, prin folosirea sintagmei ” în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională”, motiv pentru care Curtea constată că fapta inculpaților C.S.M și P.S.V. care la data de 15.10.2017 în jurul orelor 23 – 23²⁰, aflându-se în barul S.C. A.P.D. SRL C., au refuzat să părăsească sediul societății la cererea persoanei îndreptățite întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii de violare a sediului profesional prev. de art.225 alin.1 și 2 Cod penal, impunându-se sancționarea penală a acestora.”²⁹

În practica judiciară, noțiunea de *sediul profesional* al persoanei juridice este interpretată foarte larg, reținându-se această infracțiune în cazul pătrunderii fără

²⁶ M.Of. nr. 139 din 31 martie 2000.

²⁷ **Art. 227. Sediul persoanei juridice**

(1) Sediul persoanei juridice se stabilește potrivit actului de constituire sau statutului.

(2) În funcție de obiectul de activitate, persoana juridică poate avea mai multe sedii cu caracter secundar pentru succursalele, reprezentanțele sale teritoriale și punctele de lucru. Dispozițiile art. 97 sunt aplicabile în mod corespunzător.

²⁸ M.Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

²⁹ A se vedea C. Ap. Constanța, secția penală și pentru cauze penale cu minori și de familie, dec. nr. 850/P din 17 octombrie 2019, www.rolii.ro. Tot în legătură cu pătrunderea într-un punct de lucru, a se vedea C. Ap. București, secția a II-a penală, dec. nr. 1045 din 14 august 2019, www.rolii.ro.

drept într-un Penitenciar³⁰, în zona securizată a unui aeroport³¹, într-un sediu de poliție³², în camera de gardă a unui spital³³, în cancelaria unei școli³⁴ etc.

În cazul *sediilor unde persoana fizică își desfășoară activitatea*, ne vom raporta în special la profesiile liberale sau autorizate/reglementate, după caz, diferitele acte normative care reglementează aceste profesii fiind cele care vor contura sfera acestei noțiuni și vor determina astfel îndeplinirea situației premisă a infracțiunii³⁵.

Sediile pot fi atât cele declarate, cât și cele nedeclarete (de fapt), dacă făptuitorul cunoaște că acolo se desfășoară activitatea profesională a unei persoane.

Una din problemele care a primit soluții diferite în practica judiciară se referă la întinderea noțiunii de „sediul”, pornind de la comparația cu modalitatea de reglementare a infracțiunii de violare de domiciliu. Mai exact, se pune problema de a ști dacă sediul include și dependențele și mai ales locurile împrejmuite ținând de spațiul acoperit care reprezintă sediul. Și de data aceasta, se degajă două opinii principale: într-o primă interpretare, noțiunea de sediu se referă strict la spațiul acoperit (1), în timp ce, în cea de-a doua, include și curțile (2). O soluție de mijloc ar avea în vedere o analiză de la caz la caz, în funcție de specificul activității desfășurate (3).

1. O abordare restrictivă: sediul profesional se referă doar la spațiile acoperite

Astfel, într-o primă opinie, sediul profesional are în vedere exclusiv un spațiu acoperit. În acest sens, în practica judiciară s-a arătat că *„astfel cum este reglementată infracțiunea de violarea sediului profesional, pătrunderea fără drept trebuie să aibă loc în sediul unei persoane juridice, în clădirea efectivă care are componenta spațiului privat, pentru a fi lezată viața privată a unei persoane, nefiind sancționată deci și fapta săvârșită în locul împrejmuit care ține de sediul persoanei juridice, în speță curtea postului de poliție”*³⁶

Rațiunea acestei soluții este legată de reglementarea diferită a infracțiunii față de violarea de domiciliu, textul art. 225 C.pen. nefăcând referire și la dependențe sau loc împrejmuit ținând de sediul profesional. Mai multe hotărâri judecătorești confirmă această abordare; s-a reținut, de exemplu, că *„analiza tipicității infracțiunii de violare a sediului profesional impune o comparație cu textul legal al infracțiunii de violare de domiciliu, unde legiuitorul, în mod expres, a protejat atât spațiul constituind în locuință, încăperea cât și dependențele sau locul împrejmuit ținând de acestea. Se constată așadar că, dependențele, locul împrejmuit nu se regăsesc*

³⁰ A se vedea Jud. Focșani, s.pen. nr. 1905 din 19 octombrie 2016, www.rolii.ro.

³¹ A se vedea C. Ap. Cluj, secția penală și de minori, dec. nr. 815/A/2017, www.rolii.ro.

³² A se vedea Jud. Salonta, s. pen. nr. 192 din 7 noiembrie 2019, www.rolii.ro.

³³ A se vedea Jud. Sebeș, s.pen. nr. 55 din 12 mai 2016, www.rolii.ro (instanța fiind sesizată cu acordul de recunoaștere a vinovăției).

³⁴ A se vedea Jud. Vaslui, s.pen. nr. 1220 din 2 octombrie 2018, www.rolii.ro.

³⁵ A se vedea, pentru aceste aspecte, V. Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, ediția 5, Ed. CH Beck, București, 2020, p. 228.

³⁶ A se vedea C. Ap. Brașov, secția penală, dec. nr. 639 din 26 iulie 2017, www.rolii.ro.

în norma de incriminare de la art. 225 Cod penal, ca atare, o interpretare a existenței unei astfel de protecții legale ar însemna realizarea unei analogii în defavoarea inculpatului, ceea ce nu este admisibil. Din norma legală reiese fără echivoc că legiuitorul a înțeles să protejeze prin mijloace de drept penal spațiile unde o persoană își desfășoară activitatea profesională efectivă, spații ce sunt reprezentate de sedii, birouri sau alte asemenea, și nicidecum de curți sau locuri împrejmuitoare. Înțelesul sintagmei „în oricare din sediile” nu se referă la altceva decât sedii principale sau secundare (așa cum sunt ele definitive în materia societăților comerciale).³⁷

În același sens sunt și alte soluții, reținându-se că „apare ca evidentă voința legiuitorului de a exclude incidența legii penale în ipoteza pătrunderii fără drept într-un loc împrejmuit ce ține de sediul profesional. De asemenea, instanța reține că normele de drept penal sunt de strictă interpretare astfel că neinclusiunea în conținutul constitutiv al infracțiunii și a locului împrejmuit ce ține de sediul profesional atrage concluzia că pătrunderea fără drept într-un asemenea loc, nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prev. de art. 225 alin. 1 Cod penal. Raportat la situația de fapt a cauzei, având în vedere că din probatoriul administrat rezultă că inculpații au pătruns fără drept în curtea sediului profesional, ipoteză care nu cade sub incidența legii penale, instanța, în baza art. 396 alin. 5 CPP rap. la art. 17 alin. 2 și art. 16 alin. 1 lit. b teza I CPP, va dispune achitarea inculpaților sub aspectul săvârșirii infracțiunii de violarea sediului profesional, prevăzută de art. 225 alin. 1 Cod penal.”³⁸

Din punctul nostru de vedere, reglementarea diferită a celor două infracțiuni are o explicație: dacă este greu să imaginăm domiciliul (în sensul civil al termenului) unei persoane fizice în aer liber ori într-o dependință, lucrurile se prezintă diferit pentru activitățile profesionale, care se pot desfășura și în aer liber ori în spații adiacente unei clădiri „de birouri”. Noțiunea de „domiciliu” din Codul civil avea nevoie de o extindere expresă în legea penală, dat fiind că viața privată se poate desfășura și în spațiile adiacente locuinței - se poate ca persoana fizică să doarmă, mănânce, să se spele etc. în dependențe sau chiar în aer liber -, pe când cea de „sediul profesional” este suficient de cuprinzătoare încât să includă și asemenea spații.

Totuși, abordarea restrictivă privind noțiunea de „sediul profesional” a fost admisă și în cadrul unei întâlniri care a avut loc la nivelul parchetelor privind practica neunitară. Astfel, s-a reținut că „participanții la întâlnire au agreat soluția expusă în punctul de vedere al INM, în sensul că, pentru definirea corectă a noțiunii de „sediul profesional” trebuie să avem în vedere rațiunea introducerii reglementării prevăzute de art. 225 C.p.p între infracțiunile ce aduc atingere domiciliului și vieții private a persoanei. Dintr-o perspectivă istorică se poate observa că incriminarea este urmarea faptului că CEDO a extins protecția oferită de art. 8 din Convenție domiciliului persoanei și la sfera vieții private a unor persoane, în dimensiunea sa profesională (cauza Niemietz contra Germaniei, hotărârea din decembrie 1992; cauza Leveau și Fillon contra Franței, hotărârea din septembrie 2005). Concret, este vorba despre protecția acordată birourilor unor liber profesioniști (cabinete de avocatură,

³⁷ A se vedea C. Ap. Cluj, secția penală și de minori, dec. nr. 1363 din 20 noiembrie 2018, www.rolii.ro.

³⁸ A se vedea Jud. Tecuci, s.pen. nr. 642 din 29 mai 2019, www.rolii.ro.

birouri notariale, cabinete medicale, precum și localurilor administrative unde își desfășoară activitatea angajații unor instituții. Este vorba, în esență, de spații care, deși destinate activității de serviciu, prin modalitatea de ocupare a lor de către angajați, capătă amprenta vieții personale a acestora. Nu intră, deci, în această categorie, halele, depozitele, curțile întreprinderilor³⁹. Așa cum am arătat deja, jurisprudența CtEDO nu ar trebui să constituie argumentul principal în acest sens. Chiar dacă ar fi așa, nici această jurisprudență nu este atât de clară în ceea ce privește spațiile efectiv protejate și rațiunea acestei protecții.

2. Sediul include și locurile împrejmuite ținând de un spațiu acoperit, precum și dependențele

Într-o a doua opinie, sediul profesional nu se limitează la spațiile acoperite, întrucât textul de lege vorbește de *oricare din sediile în care se desfășoară activitatea profesională*, fără a face distincție după cum sediul este stabilit doar la interior sau la adresa respectivă există și o curte.

În acest sens, în practica judiciară s-a reținut că „*pentru realizarea acestui element circumstanțial nu are relevanță dacă în momentul săvârșirii infracțiunii activitatea profesională se desfășoară efectiv sau dacă în acel moment nu se desfășoară o asemenea activitate, programul de lucru fiind întrerupt, căci și în aceste momente spațiul respectiv reprezintă sediul profesional al persoanei vătămate. Prin urmare, curtea apreciază că argumentele invocate în susținerea cererii de schimbare a încadrării juridice, astfel cum au fost expuse de apărătorul din oficiu al inculpatului, sunt nefondate, în condițiile în care inculpatul a pătruns fără drept în curtea societății comerciale pângubite, în afara orelor de program, respectiv în jurul orelor 20.00, astfel că această pătrundere neautorizată reprezintă o violare a sediului profesional.*”⁴⁰ S-a reținut astfel infracțiunea în sarcina inculpaților care „*au cerut material feros însă persoana vătămată a refuzat, motiv pentru care inculpații au intrat în curtea sediului societății și l-au amenințat cu moartea pe acesta*”⁴¹.

3. O soluție de mijloc: sediul profesional poate include și curtea ori alte spații adiacente

În fine, într-o a treia interpretare, sediul profesional poate include atât locuri împrejmuite, cât și dependențe (depozite, hale, magazii etc.), în funcție de specificul activității efectiv desfășurate. Astfel, există situații în care astfel de spații pot servi în cadrul activității profesionale a unei persoane, nefiind admis să fie

³⁹ A se vedea Minuta întâlnirii procurorilor șefi secție urmărire penală și judiciară de la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, DNA, DIICOT și al parchetelor de pe lângă curțile de apel, 19-20 iunie 2017, www.inm-lex.ro.

⁴⁰ A se vedea C.Ap. Oradea, secția penală și pentru cauze cu minori, dec. nr. 74/A din 18 februarie 2020. S-a reținut, totodată, infracțiunea de violarea sediului profesional într-o cauză în care inculpatul a pătruns în curtea unei societăți comerciale, de unde a sustras un autovehicul. A se vedea C. Ap. Suceava, secția penală și pentru cauze cu minori, dec. nr. 538 din 19 mai 2017, www.rolii.ro. Este neclar însă de ce infracțiunea s-a reținut în concurs cu cea de furt de folosință.

⁴¹ A se vedea Jud. Moinești, s.pen. nr. 282 din 6 iunie 2016, www.rolii.ro.

excluse de la protecție penală. S-a reținut, de exemplu, că „*prin sediu profesional se înțelege orice spațiu folosit de persoana juridică vătămată, iar partea civilă X. SRL deține spațiul din care s-au sustras bunurile din (tr-un imobil deținut în temeiul) unui contract de comodat (f 13-14 up), fiind folosit de partea civilă pentru depozitare*”⁴².

Pentru a justifica o astfel de soluție, doctrina recurge la definiția sediilor secundare din Legea nr. 31/1990, precum și la cea din Codul de procedură fiscală [art. 85 alin. (3) și alin. (4)], care se referă la un loc prin care se desfășoară integral sau parțial activitatea contribuabilului/plătitorului, cum ar fi: birou, magazin, atelier, depozit și altele asemenea, precum și un șantier de construcții, un proiect de construcție, ansamblu sau montaj ori activități de supervizare legate de acestea (dacă șantierul, proiectul sau activitățile durează mai mult de 6 luni). Totodată, Codul fiscal arată, la art. 8 alin. (2), că un sediu permanent presupune un loc de conducere, o sucursală, un birou, o fabrică, un magazin, un atelier, o mină, un puț de țigăi sau de gaze, o carieră sau alte locuri de extracție a resurselor naturale. Prin urmare, „*din perspectiva normelor extrapenale, este evident că sediul unde se desfășoară activitatea profesională nu se limitează la clădiri.*”⁴³ Deși nu credem că aceste definiții din materie fiscală pot fi luate în considerare pentru explicarea noțiunii din Codul penal, ele arată, fără putință de tăgadă, că activitatea unei persoane juridice ori chiar a unei entități fără personalitate juridică se poate desfășura și în spații neacoperite ori depozite, ateliere, hale etc. Pot fi date astfel ca exemple spațiile aflate în aer liber ale persoanelor juridice care închiriază mașini, sediile grădinilor zoologice, depourile societăților de transport⁴⁴, vestiarul unei echipe de fotbal⁴⁵ etc.

De exemplu, în practica judiciară s-a reținut că „*prin sediul persoanei juridice se înțelege locul în care persoana juridică își desfășoară activitatea, adică locul în care persoana lucrează efectiv și în mod constant, în cazul concret supus analizei societatea desfășurându-și activitatea și pe suprafața terasei pe care inculpatul a pătruns, astfel că a existat o pătrundere efectivă în sediul persoanei juridice*”⁴⁶.

În același sens, în doctrină s-a arătat că este posibil ca „*în funcție de particularitățile stării de fapt, inclusiv un depozit sau alte locuri similare (parcare, spațiu de păstrare a arhivei etc.) să intre în noțiunea de „sediul profesional” (...) textul ar trebui interpretat în sensul în care are în vedere sancționarea acelor conduite care determină o lezare a valorii sociale protejate, respectiv a dreptului la viață privată al persoanei fizice sau juridice*”⁴⁷. Iată că sfera noțiunii de „sediul profesional” este legată de problema obiectului juridic al infracțiunii.

⁴² A se vedea C. Ap. Timișoara, secția penală, dec. nr. 571/A din 5 mai 2016, www.rolii.ro.

⁴³ A se vedea R. Slăvoiu, Violarea sediului profesional. Examen de jurisprudență, cit. supra.

⁴⁴ Pentru mai multe exemple, a se vedea *ibidem*.

⁴⁵ A se vedea M. Udrioiu, Sinteze de drept penal. Partea specială, cit. supra, p. 368.

⁴⁶ A se vedea Jud. Cluj-Napoca, s.pen. nr. 2072 din 20 iunie 2018, www.rolii.ro.

⁴⁷ A se vedea S. Bogdan, D.A. Șerban, op. cit., p. 386.

III. Ipoteze particulare

Oarecum distinct de problemele anterior menționate, în practica judiciară au apărut discuții și în legătură cu încadrarea unor fapte ce s-ar putea încadra în sfera de aplicare a infracțiunii de violarea sediului profesional (ori a infracțiunilor care o compun). Vom analiza, în cele ce urmează, aspectele legate de reținerea tentativei la furt calificat prin violarea sediului profesional (1), cât și cele privind reținerea infracțiunii prevăzute la art. 225 C.pen. în cazul pătrunderii într-un magazin (2).

1. Tentativa la furt calificat prin violarea sediului profesional

În mai multe cauze, s-a pus problema dacă descoperirea unei persoane în sediul unei persoane juridice, dacă nu avea dreptul să se afle în acel loc, este suficientă pentru reținerea unei tentative la furt calificat comis prin violarea sediului profesional ori dacă trebuie reținută doar infracțiunea prevăzută la art. 225 C.pen.

În acest sens, în practica judiciară, s-a reținut doar infracțiunea de violarea sediului profesional, întrucât *„din procesul verbal de constatare a infracțiunii flagrante și din vizionarea imaginilor obținute din înregistrările video realizate de camerele amplasate la locul faptei, rezultă că, după pătrunderea în sediul părții civile, în modalitatea prezentată mai sus, inculpatul s-a plimbat, mai puțin de 15 minute, pe holurile instituției, uitându-se după bunuri ce ar putea fi sustrase, fiind depistat de către organele de poliție sesizate de agentul firmei de pază, mai înainte de a fi identificat vreun bun. În aceste condiții, se poate concluziona că inculpatul nu a pus în executare intenția de a săvârși infracțiunea de furt, respectiv nu a început realizarea acțiunii ce constituie elementul material al laturii obiective care, așa cum s-a arătat mai sus, se concretizează în deposedarea de bunul mobil.”*⁴⁸

În motivarea reținerii infracțiunii de violarea sediului profesional și a excluderii tentativei la furt calificat, s-a arătat că *„intenția inculpatului de a sustrage bunuri din sediul societății nu a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă, raportat la considerentele reținute în cuprinsul rechizitoriului. Astfel, deși este adevărat că existența unei stări de beție voluntară completă nu este de natură să înlăture răspunderea penală a inculpatului, aceasta nu poate fi considerat nici un indiciu în sensul comiterii infracțiunii de tentativă de furt calificat.”* Instanța a reținut, de asemenea, că *„în ceea ce privește existența unor antecedente penale ale inculpatului care a suferit anterior mai multe condamnări pentru infracțiuni de furt, nu relevă dincolo de orice dubiu intenția acestuia de a sustrage bunuri, întrucât simplul fapt că acesta a fost condamnat anterior nu duce automat la concluzia că acesta va săvârși în continuare infracțiuni de același fel. Sigur că existența unor antecedente penale nu va fi ignorată de către instanță, reținându-se în acest sens incidența stării de recidivă postexecutorie, însă nu se poate concluziona că din simplul fapt al condamnărilor anterioare suferite de inculpat pentru infracțiuni de furt, rezultă cu*

⁴⁸ A se vedea C. Ap. Galați, secția penală și pentru cauze cu minori, dec. nr. 1082/A din 26 octombrie 2016, www.rolii.ro.

*certitudine intenția acestuia de a sustrage bunuri.*⁴⁹ Credem că problema nu trebuie analizată din punctul de vedere al laturii subiective, ci al începutului de executare care este necesar să caracterizeze tentativa. Or, simpla prezență într-un sediu profesional (sau domiciliu) nu este suficientă pentru a arăta punerea în executare a acțiunii de luare specifică furtului.

2. Reținerea infracțiunii de violarea sediului profesional în cazul pătrunderii într-un magazin sau alte spații deschise publicului

În legătură cu pătrunderea fără drept într-un magazin (sau alt spațiu deschis publicului în cadrul unui anumit program), trebuie făcută o distincție după cum acesta era închis sau deschis la momentul comiterii elementului material.

Astfel, dacă magazinul era închis publicului, pătrunderea fără drept va putea fi analizată ca violarea sediului profesional. S-a reținut, de exemplu, furt calificat prin violarea sediului profesional în sarcina inculpatului care a pătruns prin forțarea unui geam rabatat în magazin și, dintr-un sertar, a sustras o sumă de bani⁵⁰. În același sens au fost pronunțate condamnări și cu privire la pătrunderea fără drept în alte spații accesibile publicului, în afara orelor în care acestea erau însă deschise: o școală⁵¹, un post de poliție⁵², un tribunal⁵³.

În ipoteza în care respectivul spațiu era accesibil publicului, infracțiunea nu se poate reține în modalitatea pătrunderii, întrucât lipsește cerința esențială atașată elementului material, existând dreptul de a intra în respectivele spații. De pildă, în cazul magazinelor, al altor persoane juridice care desfășoară activitate cu publicul, al sediilor autorităților și instituțiilor publice, pătrunderea în timpul orelor de program nu poate conduce la reținerea infracțiunii prevăzute la art. 225 C.pen. după cum furtul ori tâlhăria comisă în astfel de spații nu vor conduce la reținerea elementului circumstanțial agravant corespunzător.

Sediile în care își desfășoară activitatea persoanele fizice ce exercită profesii liberale ridică însă probleme sub acest aspect. S-a dispus, de exemplu, înlăturarea elementului circumstanțial agravant din cadrul infracțiunii de furt calificat în cazul unei persoane care a sustras bunul din incinta sediului unui cabinet de avocat, întrucât *„nu se poate reține existența unei pătrunderi fără drept, din moment ce cabinetul de avocat era în timpul programului de funcționare și orice persoană ar fi putut avea acces în interiorul acestuia. Mai mult decât atât, instanța de fond a avut în vedere și susținerile inculpatului, care a arătat că a observat că este cabinet de avocat și a intrat pentru a întreba despre deschiderea unei succesiuni, însă când a văzut telefoanele pe pervaz le-a sustras. Din nicio probă administrată în cursul*

⁴⁹ A se vedea Jud. Cluj-Napoca, s.pen. nr. 2072 din 20 iunie 2018, cit. supra.

⁵⁰ A se vedea C. Ap. Cluj, secția penală și de minori, dec. nr. 1056/A din 24 noiembrie 2014, www.rolii.ro. În același sens, a se vedea C. Ap. Craiova, secția penală și pentru cauze cu minori, dec. nr. 1637 din 11 decembrie 2015, www.rolii.ro.

⁵¹ A se vedea C. Ap. Iași, secția penală și pentru cauze cu minori, dec. nr. 963 din 21 decembrie 2018, www.rolii.ro.

⁵² A se vedea C. Ap. Oradea, secția penală și pentru cauze cu minori, dec. nr. 83/A din 18 februarie 2020, www.rolii.ro.

⁵³ A se vedea Jud. Buzău, s.pen. nr. 258 din 20 martie 2018. www.rolii.ro.

urmăririi penale nu a reieșit că inculpatul a pătruns în cabinetul de avocat în scopul sustragerii de bunuri. Rațiunea acestei agravante a fost tocmai de a sancționa mai aspru furturile din locuințe și din alte spații private, în care făptuitorul își asumă să pătrundă fraudulos, acceptând, în scopul sustragerii de bunuri, să încalce și valori privind viața privată.⁵⁴ Într-o cauză similară însă, în care inculpatul s-a apărat arătând că dorea să caute un avocat pentru a putea introduce o acțiune de divorț, instanța a dispus condamnarea pentru infracțiunea prevăzută de art. 225 C.pen., reținându-se că „*probatoriul administrat a dovedit, dincolo de orice dubiu rezonabil, că inculpatul se face vinovat de săvârșirea infracțiunii de violare a sediului profesional, acesta pătrunzând, fără drept, în cabinetul de avocatură S. situat în București*”⁵⁵. În astfel de situații, ar trebui analizat modul concret în care putea avea loc accesul în respectivul spațiu (dacă, de exemplu, orice persoană putea intra doar deschizând ușa sau dacă, dimpotrivă, accesul se făcea pe bază de programare/acces la interfon), precum și modalitatea în care s-a realizat pătrunderea (de pildă, a ciocăni la ușa deschisă și a intra ar putea echivala cu înțelegerea faptului ca este permis accesul pentru orice persoană, pe când o intrare prin efracție arată clar intenția de violare a sediului profesional).

O problemă și mai complicată este pătrunderea într-un magazin sau alt spațiu în care accesul publicului este permis, urmată de refuzul de a părăsi respectivul spațiu. De exemplu, s-a reținut infracțiunea de violarea sediului profesional având în vedere „*fapta inculpatului A.A., constând în aceea că la data de 27.10. 2016, a pătruns în sediul situat în mun. G, (în care) persoana juridică S.C. A.C. S.R.L își desfășoară activitatea profesională și care, în urma repetatelor solicitări venite din partea agentului de pază B.B. a refuzat să părăsească acest sediu*”⁵⁶. În același sens, s-a reținut infracțiunea în sarcina unei persoane care a refuzat să părăsească biroul primarului la solicitarea acestuia⁵⁷ ori care, refuzând să părăsească sediul primăriei, s-a legat de un calorifer⁵⁸. Credem că astfel de situații de fapt trebuie analizate cu foarte mare atenție. Atunci când este vorba de spații accesibile publicului, refuzul de părăsire nu poate fi analizat în aceleași condiții ca în cazul spațiilor private, când persoana care le folosește are dreptul de a solicita unei alte persoane să părăsească respectivele spații. Mai ales atunci când este vorba de un serviciu prestat pentru public, o persoană nu poate fi obligată să părăsească sediul autorității sau instituției publice sub pedeapsa prevăzută de legea penală, fiind greu de conceput că există o persoană *îndreptățită* să-i solicite acest lucru și deci un drept de a cere acest lucru. Desigur, dacă cel care refuză să părăsească spațiul devine violent ori întreprinde alte acțiuni, se poate dispune condamnarea pentru alte infracțiuni (de exemplu, ultraj, tulburarea ordinii și liniștii publice, distrugere etc.). În mod similar, când un judecător dispune îndepărtarea unei

⁵⁴ A se vedea C. Ap. Pitești, secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, dec. nr. 36/A din 17 ianuarie 2018, www.rolii.ro.

⁵⁵ A se vedea C. Ap. București, secția a II-a penală, dec. nr. 1038 din 17 iunie 2016, www.rolii.ro.

⁵⁶ A se vedea Jud. Galați, s.pen. nr. 448 din 12 martie 2021, www.rolii.ro.

⁵⁷ A se vedea C. Ap. Timișoara, secția penală, dec. nr. 312/A din 7 martie 2017, www.rolii.ro.

⁵⁸ A se vedea Jud. Huedin, s. pen. nr. 71 din 1 martie 2019, www.rolii.ro.

persoane din sala de judecată⁵⁹, iar aceasta refuză, ea nu poate fi condamnată pentru violarea sediului profesional în cazul refuzului, ci, eventual pentru altă infracțiune (ex. încălcarea solemnității ședinței, ultraj judiciar) ori i se poate aplica o amendă judiciară⁶⁰. Desigur, dacă refuzul de părăsire vizează un spațiu privat, neaccesibil oricând publicului în timpul orelor de program (ex. biroul unui consilier al primăriei, biroul unui judecător), infracțiunea poate subzista.

Concluzie

Din cele de mai sus rezultă că există mai multe abordări și practică neunitară în legătură cu o serie de aspecte legate de infracțiunea de violarea sediului profesional. În opinia noastră, acestea provin din înțelegerea greșită a rațiunii incriminării, care pornește de la jurisprudența CtEDO (înțelegere pe care o manifestă, de altfel, și legiuitorul). Din reglementarea existentă, rezultă totuși că legiuitorul a dorit să acorde o protecție sediului, întrucât într-un astfel de spațiu se desfășoară activitatea profesională. Sediul este protejat și dacă îi aparține unei persoane juridice, și dacă forma de organizare nu dă naștere unei entități cu personalitate juridică. Rațiunea protecției este așadar aceea că în astfel de spații există documente, tehnologii, informații, echipamente etc. care trebuie protejate față de intruziunile terților, chiar mai înainte ca asemenea intruziuni să dea naștere unor alte infracțiuni (de exemplu, furt, distrugere, concurență neloială etc.). Toate aceste aspecte fac parte din sfera vieții private societare, înțeleasă ca dreptul oricărei entități de a decide cum și în ce mod să aducă la cunoștința publicului aspectele legate de desfășurarea activității sale. Observând cu atenție titlul capitolului din care face parte infracțiunea, este lesne de înțeles că infracțiunea nu este una contra *domiciliului* (întrucât acesta este acoperit de art. 224 C.pen.), ci una contra vieții private, în sensul arătat mai sus. Astfel explicată, infracțiunea se va aplica în cazul pătrunderii în toate acele spații în care o persoană fizică sau juridică își desfășoară activitatea, în funcție de specificul activității sale.

Referințe

- Bogdan S., Șerban D.A., *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, Editura Universul Juridic, București, 2020
- Cioclei V., *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, ediția 5, Editura C.H. Beck, București, 2020
- Emberland M., *Protection against unwarranted searches and seizures of corporate premises under article 8 of the European Convention of Human Rights: the Colas Est vs. France approach*, Michigan Journal of International Law, nr. vol. 25/2003
- Flauss J.-F., *Le contentieux de la réparation devant la Cour européenne des droits de l'homme: eldorado pour les victimes et fonds de commerce pour les conseils?*, Mélanges J.-P. Sortais, Bruylant, 2002
- Flauss J.-F., *Jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme et droits des affaires*, Revue de jurisprudence commerciale nr. 52/2004, <https://doi.org/10.3917/rfap.137.0049>

⁵⁹ De exemplu, în conformitate cu dispozițiile art. 359 alin. (4) C.pr.pen. sau art. 217 alin. (6)-(7) C.pr.civ.

⁶⁰ A se vedea art. 283 alin. (4) lit. g) C.pr.pen. și art. 188 alin. (1) C.pr.civ.

- Ghigheci C., *Drept penal. Partea specială. Vol. I. Infrațiuni contra persoanei și contra patrimoniului*, Editura Solomon, București, 2020
- Jalabert-Doury N., *L'affaire Delta Pekarny: nouvelle pierre à l'édifice des garanties fondamentales auxquelles sont soumises les inspections de concurrence*, Revue Lamy Droit de la Concurrence nr. 42/2015
- Loiseau G., *Des droits humains pour personnes non humaines*, Recueil Dalloz 2011
- Petit F., *Les droits de la personnalité confrontés au particularisme des personnes morales*, Dalloz Affaires, Paris, 1998
- Slăvoiu R., *Protecția penală a vieții private*, Editura Universul Juridic, București, 2016
- Slăvoiu R., *Violarea sediului profesional. Examen de jurisprudență*, Dreptul nr. 4/2019
- Trandafir A.R., *Protecția drepturilor persoanelor juridice în jurisprudența CEDO*, Editura C.H. Beck, București, 2015
- Trandafir A.R., *Antropomorfismul în mileniul III: noi prelungiri ale drepturilor fundamentale recunoscute persoanelor juridice*, în Nicolae M., Rizoiu R., Toma-Dăuceanu L., *In Honorem: Valeriu Stoica*, Editura Universul Juridic, București, 2018
- Udroiu M., *Sinteze de drept penal. Partea specială*, ediția 2, vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2021
- Minuta întâlnirii procurorilor șefi secție urmărire penală și judiciară de la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, DNA, DIICOT și al parchetelor de pe lângă curțile de apel, 19-20 iunie 2017
- Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza *Niemietz c. Germania*, 17 decembrie 1992 (www.hudoc.echr.coe.int)
- Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza *Leveau și Fillon c. Franța*, 6 septembrie 2015, (www.hudoc.echr.coe.int)
- Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza *Société Colas Est și alții c. Franța*, 16 aprilie 2002, (www.hudoc.echr.coe.int)
- Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza *Ernst și alții (dintre care două asociații) c. Belgia*, 15 iulie 2003, (www.hudoc.echr.coe.int)
- Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza *André și o societate civilă profesională c. Franța*, 24 iulie 2008, (www.hudoc.echr.coe.int)
- Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza *Saint-Paul Luxembourg S.A. c. Luxembourg*, 18 aprilie 2013, (www.hudoc.echr.coe.int)
- Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza *Delta Pekarny c. Republica Cehă*, 2 octombrie 2014, (www.hudoc.echr.coe.int)
- C. Ap. Alba-Iulia, Secția penală, decizia nr. 632 din 8 octombrie 2020
- C. Ap. Brașov, Secția penală, decizia nr. 639 din 26 iulie 2017
- C. Ap. Brașov, Secția penală, decizia nr. 607/A din 26 octombrie 2020
- C. Ap. București, Secția a II-a penală, decizia nr. 1038 din 17 iunie 2016
- C. Ap. București, Secția a II-a penală, decizia nr. 247/A din 1 martie 2021
- C. Ap. Cluj, Secția penală și de minori, decizia nr. 1056/A din 24 noiembrie 2014
- C. Ap. Cluj, Secția penală și de minori, decizia nr. 815/A/2017
- C. Ap. Cluj, Secția penală și de minori, decizia nr. 1363 din 20 noiembrie 2018
- C. Ap. Constanța, Secția penală și pentru cauze penale cu minori și de familie, decizia nr. 850/P din 17 octombrie 2019
- C. Ap. Craiova, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 1637 din 11 decembrie 2015
- C. Ap. Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 1082/A din 26 octombrie 2016
- C. Ap. Iași, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 313 din 7 mai 2018

- C. Ap. Iași, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 963 din 21 decembrie 2018
- C. Ap. Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 74/A din 18 februarie 2020
- C. Ap. Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 83/A din 18 februarie 2020
- C. Ap. Pitești, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, decizia nr. 36/A din 17 ianuarie 2018
- C. Ap. Suceava, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 538 din 19 mai 2017
- C. Ap. Timișoara, Secția penală, decizia nr. 571/A din 5 mai 2016
- C. Ap. Timișoara, Secția penală, decizia nr. 312/A din 7 martie 2017
- Jud. Buzău, sentința penală nr. 258 din 20 martie 2018
- Jud. Cluj-Napoca, sentința penală nr. 2072 din 20 iunie 2018
- Jud. Focșani, sentința penală nr. 1905 din 19 octombrie 2016
- Jud. Galați, sentința penală nr. 448 din 12 martie 2021
- Jud. Huedin, sentința penală nr. 71 din 1 martie 2019
- Jud. Moinești, sentința penală nr. 282 din 6 iunie 2016
- Jud. Salonta, sentința penală nr. 192 din 7 noiembrie 2019
- Jud. Sebeș, sentința penală nr. 55 din 12 mai 2016
- Jud. Tecuci, sentința penală nr. 642 din 29 mai 2019
- Jud. Vaslui, sentința penală nr. 1220 din 2 octombrie 2018

